

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.
Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Hajdan és most.

A napokban halt meg egy nagytekintélyű debreczeni orvos, — messzeföldön híres és tisztelt értője a gyógyítás tudományának, akinek egyszerű, csendes modora, puritán életmódja bizonyoság rá, hogy nem nyegleséggel, hanem lelkiismeretességgel és tudással szerezte szokatlanul nagy hírnevét.

Ez az öreg doktor valamikor debreczeni theologus, és — ha jól tudom — szénior is volt s csak a theologia elvégzése után ment orvos-tudományokat tanulni egyetemre. Lett talán huszonhét vagy harminc esztendő is, mire az orvosi oklevél a kezében volt; de azért majd félszázadon át első orvosa volt egy nagy országrésznek.

Ilyen öreg doktor hácsik voltak ám régebben mindenféle pályán. Hol egy nyelv- vagy történelemtudós egyetemi tanár, hol egy nagyvagyonú ügyvéd, hol egy kitűnő zenész, hol egy tekintélyes földbirtokos vagy módos magánzó kerül élénk, akiről kiderül, hogy theológiát tanult Debreczenben vagy Sárospatakon. Nem is szólva a gimnáziumi tanárok nagy sokaságáról, kik a református iskoláknál még néhány évtized előtt is, csaknem kivétel nélkül végzett theologusok valának.

Ma már csak az tanul theológiát, aki papnak készül s az meg legtöbbször nem is tanul egyebet, hanem az után néz, hogy minél hamarabb paróchiához jusson. A lelki összekötetésnek az az erőssége, mely a hasonló műveltségűeket fűzi egymáshoz, mindinkább lazul pap és világi közt, mert a pappal elhitetik, hogy ő neki csak theologusnak kell lenni, a világi pályán élő meg mindennel inkább törődik, minl a theológiával.

Nálunk reformátusoknál sokszorosan nagy baj ez az alakulás. Itt a pap nem tarthat tekintélyt rendi hatalmával s csak akkor szerezhet rokonszenvet és nagyrabecsülést, ha egyéni kiválósága, tudásának nagysága, lelkének kincse

emeli gazdaggá. A világi meg nem tölti be az egyház irányában a maga feladatát, ha megelégszik azzal, hogy pusztán hívő legyen s az egyházban köteles szolgálatát az egyház dolgainak alapos ismerete nélkül jól nem teljesítheti.

Rövidlátás volna mindezekből tanulságul a régi jó idők visszakívánását vonni le. A változott viszonyok változott életberendezést követelnek. Vitatkozni azon, hogy a régi idők polihisztorsága nem volt-e jobb, mint a modern kor alapos szaktudása, — váltig lehet, ám azzal számolni kell, hogy az állam és társadalom mai berendezése a szaktudásra van alapítva és arra sóvárogni, hogy a mai idők gyermeke is mindenből tanuljon valamit az iskolában, meddő álmélkodás.

Hiszen manap is előfordulhat, hogy valamely ifjú — szegénység vagy valamely más körülmény által kényszerítve — elvégzi előbb például a szegény embernek legkevésbé terhes theologiai tanfolyamot, hogy aztán léphessen hajlamainak megfelelőbb életpályára. De ez az eljárás ma, amikor mindegyik szakpálya magában is hosszú ideig tartó tanulást kíván, valóban rendkívüli áldozat, olyan, amelynek meghozatalát nemcsak hogy elvárnunk nem kell, de lehetőleg feleslegessé tenni kötelességünk.

Különben is nem épen csak a héber nyelv ismerete, sőt nem is a bibliai exegesis, vagy a dogmatika titkaiban alapos jártasság adja meg a műveltségnek azt a hasonlóságát, melyről, mint kívánatos összekötő kapcsolatról megemlékeztünk. Lehet nevelni a világi pályákra készülő ifjakat a theologusokkal nagyjában egyező műveltségi körben anélkül is, hogy akár ezeket a theologia rendszeres tanulására, akár a theologusokat szaktudományuktól elvonva más tudományágak szakszerű tanulására kényszerítenők.

Az internátusok volnának erre valók. Az internátusok, amelyeknek nem volna szabad a

főiskolai ifjúságra nézve sem pusztán lakó- és étkező-helyeknek lenni, hanem mindenkifelett komoly nevelő-intézeteknek.

Ilyen nevelő-intézeteknek szervezésére és jól berendezésére kell törekedni a változott viszonyok tolytán a mi egyházunknak. A cél pedig szerintem nem az, hogy minél többen találjanak ez intézetekben lakást és ellátást, hanem, hogy minél többen részesedjenek annak nevelő munkájában. Inkább kevesebb lakószoba és kevesebb teríték, de minél több és minél tökéletesebb eszközök az együttes komoly nevelésre.

Ma már mindegyik egyetem mellett áll feem diákasztal, ahol az ifjak olcsón s esetleg naponkénti fizetés mellett kaphatnak ember-séges ellátást, kellő felügyelet mellett. A debreczeni egyetemnek is van már ilyen diákasztala, mely a Gárdos-féle nagy alapítvány segítségével kétségkívül a legjobban meg fog felelhetni szép hivatásának. Ügyetlenség volna, ha azt akarnók, hogy ennek a menzának áldását a mi egyházunkhoz tartozó ifjak ne vegyék igénybe. De súlyos hiba volna, ha azokat, kik a mieink közül a menzán találnak ellátást, teljesen gondozás nélkül hagynók. Sőt ne is gondoljunk csak a diákasztalra: gondoljunk az egyetemi ifjaknak ama nagy számára, kik — akár mint helybeliek, akár kedvező viszonyaik folytán, akár munkájuk eredményeképp — családi ellátásban részesülnek. Hát ezekkel ne törődjünk?

Annak a nevelő-intézetnek, melyet egyetemi ifjak számára fenntartunk, nemcsak bentlakásokra, hanem bejáró tagokra is berendezve kell lenni. Bentlakóknak és bejáróknak együtt, a régi puritán szellemben, de a modern kor követelményeinek megfelelő módon nevelése: ez kell, hogy internátusunk célja legyen. Ne legyen az se csak lelkész-képző, se csak tanárképző-intézet, de legkevésbé legyen pusztán szállásadás vagy kifőző-hely. — Legyen mind-egyik fakultás bárhol lakó és étkező ifjúságának szerető és szeretett otthona, melyben egymást megszeretve, egymással összefogva, bármilyen pályán hazánkknak s egyházunknak hű munkásaivá nevelődjenek.

Egyház

Egyházaink története.

A tiszántúli református egyházkerület 1916. évi 39. jegyzőkönyvi számú határozatával fölhipta az egyes egyházközségeket, hogy a reformáció 400-ados évfordulója alkalmából irattassák meg történetüket. Az egyházak történetének megíratására és történeti adatainak összegyűjtésére nézve részletesen tájékoztató munkálatot készített az e célra kiküldött bizottság. A munkálat az egyházker. múlt évi novemberi közgyűlésének mellékletében olvasható. (III. szám.)

Az egyházközségek történetének a reformáció közelgő 400 esztendő jubileumára leendő megíra-

Tárca

„Vélemény“ a békeségről.

— Hír a falunkból. —

Papunk szépen kibrédikálta,

A jegyző úr is azt beszéli:

Hogy itt a béke nemsokára,

— Aki ugyan megéri!

Hogy már százmillión akarnánk,

S még vagy száz ember nem akarja...

S e száz ember miatt szakad ránk

Minden poklok haragja!

... Hallgatta és szívére vette

Mindezt Harangozó Kiss Adám:

És megjelent másnapra kelve,

Korán a községházán.

S elmondta ott nagy titkolózást,

Hogy forgatván váltig magába:

A békeszerzés útja-módját

Immár ő — kitalálta!

A jegyző úr jelentse bátran

Ahová kell, — ő ingyen adja; —

S nagy „kitalálása“ nyomában

Itt lesz a béke napja!

— Százmilliók, akik akarják

A békét: álljanak mind hátra...

S a százak, akik nem akarják,

Ki gyorsan mind a gátra!

Havas mezőkön, sárba-fagyba,

Szellős árok legyen a házuk;

A nyoszolyájuk: vizes szalma,

Halál a hálótársuk!

A harc ott éj-nap ki ne haljon,

— Ez a Kis Adám véleménye, —

S e száz nagy úr a k k o r szavaljon:

Hogy kell-e már a béke?!

SZABOLCSKA MIHALY.

tása nagyon szép gondolat, mely megvalósulása esetén méltó irodalmi emlék lenne a nevezetes évfordulóhoz s egyszersmind református anyaszentegyházunkra nézve is nem csekély jelentőségű tény. De meg kell vallanunk, hogy a gondolat kivitele elé, főként a mostani kedvezőtlen időben, nagy nehézségek gördülnek. A folyvást dúló háború, mely bénítólag hat az írókra s általán az irodalmi viszonyokra, a bizonytalan és kétes jövő, mely felé megyünk és amely rányomakodik lelkünkre úgy, hogy távolabbi időkre tervezgetni sem merünk, az örökös izgalom és aggodalom, melyben élünk, nem mutatkozik alkalmasnak arra, hogy a múltat nyugodtan kutassuk és zavartalanul tegyük papírra. Kissé későn is láttunk a dologhoz épen a háború miatt, melynek végét s ezzel sorsunk jobbrafordulását vártuk.

De a jelen szomorú viszonyoktól eltekintve is, az egyházközségek összefüggő, rendszeres történetének megíratása mindenképen nehéz feladat. Az egyházak legnagyobb része u. i. nincsen abban a helyzetben, hogy hivatott egyénre bízhatná történetének megíratását. Legtöbb helyen a lelkészek vállára nehezedik ez a munka, akik részint hivatalos elfoglaltságuknál, részint egyéni hajlamaiknál fogva, csak ritkán vannak abban a helyzetben, hogy a történelemmel behatóan és kedvvel foglalkozzanak. A Bod Péterek, Benkő Józsefek, Révész Imrék, Szilády Áronok, Szeremley Sámuelek, Földváry Lászlók, Révész Kálmánok és hozzájuk hasonlóak mindig csak kivétel számba mentek és mennek. Mert a történetbuváriáshoz és íráshoz különös hajlandóság, szenvedély és lelkesedés kell, meg aztán gyakorlottság és szakképzettség. Ezek nélkül, kényszerűségből, olyan művelt és képzett ember, mint pl. a református lelkész, írhat holmi történetfélét, de az sem kimerítő, sem pontos és megbízható nem lehet. Sokszor azonban, épen, mert nem érez a történetírásra magában sem kedvet, sem hivatottságot a lelkész, bele se fog s így a kötelező határozat csak papíron marad.

Hogy az egyházközségek részletes történetének kötelező megíratása nem vezet célhoz, erre nézve példát tudok felhozni. Ugyanis a tiszáninneri egyházkerület 1886-ban, Sárospatakon tartott közgyűlésén (41. jegyzőkönyvi szám) elrendelte az egyházak történetének megíratását, ámde ezzel sikert nem ért, úgy, hogy később az egyháztörténeti adatoknak pontosított szerinti összegyűjtésére volt kénytelen módosítani végzését. Úgy tudom, hogy ez eredménnyel járt s az egyházkerület levéltárát s egyben a történetku-
latókat is becses anyaghoz juttatta.

A mi tiszántúli egyházkerületünk is tett már e téren kísérletet. Mikor 1894-ben a közelgő millennium alkalmából hazánk múltjának földerítésére, mindenemű vonatkozásban, országszerte hatalmas mozgalom indult meg, a mostani hevesnagykunsági esperes, *Győry Lajos*, nyújtott be a kerületi gyűléshez egy lelkes indítványt (463. jegyzőkönyvi sz.), mely

szertint „mondja ki az egyházkerületi közgyűlés, hogy a lappangó egyháztörténeti adatok összegyűjtendők és közreboesátandók; e végett utasítatnak az egyházak presbiteriumai, hogy kutassák fel anya- és jegyzőkönyveiket, levéltári régi okmányaikat és az azokban vagy esetleg úrasztali felszereléseiken, hangraírásokon található olyan adatokat, melyek más egyházak hivatalnokait, vagy az egyházmegyéket és egyházkerületeket érdeklik, kiíratván, szolgáltatassák be a Debreczeni Protestáns Lap szerkesztőségének, mely aztán az egyházkerulettől nyerendő utasítás szerint és díjazás mellett külön mellékleten tartozék a nyerendő adatokat közzétenni; az esperes urak pedig bizassanak meg, hogy a visitatio alkalmával ellenőrzéseket ezen rendelet végrehajtására is kiterjesszék“.

A kerületi közgyűlés, a történelmi bizottság ajánlatára, az indítványt 1895-ben (404. jegyzőkönyvi sz.) elfogadta, az adatok feldolgozásával a történelmi bizottságot megbízta s hasonló eljárásra a többi egyházkerületeket is fölkérte.

Látnivaló, hogy adatgyűjtést és nem rendszeres történetek íratását célozta a kerület, de a lelképásztorok, irányító szempontok nélkül, nem tudták az adatgyűjtés módját s így, akik a határozatnak éleget próbáltak tenni, inkább az egyház egybefüggő, rövid történetét állították össze. Erről tett jelentést lapunk akkori szerkesztője, *dr. Bacsoni Lajos*, 1896-ban, a kerületi közgyűlésen (217. jegyzőkönyvi sz.), amikor előadta, hogy addig 44 egyház rövid története érkezett be, melyből 23 látott a lapban napvilágot; 4 egyház története pedig külön, önálló kötetben jelent meg. A kerület ekkor újra megsürgette a történetek írását s a történelmi bizottságtól véleményt kért, hogy miként lehetne a kész történetek gyorsabb közreboesátását eszközölni. Lapunk még ezután is közölt néhány történetet, de lassanként az ügy egészen elaludt. Ez a próbálkozás tehát csak nagyon kis részben ért sikert. Hogy milyen a kidolgozott történetek értéke, azt megfelelő szakkritika nem tette vizsgálódás tárgyává, a kerületi történelmi bizottság sem munkálkodott tovább.

Most a nagy alkalom újabb lelkes indítványt szült s ezúttal, a múlt tapasztalataink okulva, a kerulettől kiküldött bizottság részletesen és kimerítően körvonalazta a teendőket. Összefüggő, rendszeres, a tudománynak és a mai kívánalmaknak megfelelő történetet csak azoktól az egyházközségekől vár, amelyeknek megvan a módjuk, alkalmuk és szakemberük az ilyenek előállítására. — Általában megelégszik rövid történeti összefoglalással, hogy úgy mondjam képpel, melyet rajzolni kell az egyház múltjáról. Ez ünnepélyes felolvasás lenne a reformáció 400-ados emlékűnnepére, melyre már most, a téli időszakban kellene előkészíteni a gyülekezet tagjait felbuzdítani a lelkeket vallásos összejöveteleken, ahol a lelkész az egyház történetének egy-egy emléke-

zetes eseményét vagy nagy alakját állítaná hivei elé s így tenné azokat fogékonnyakká a százados, nagy ünnepre, mely így nem suhanna el felettök mélyebb hatás nélkül és talán egyházas buzgóságukat szép tettekre is ragadná. Ilyen rövid történeti összefoglalás készítésére minden lelkész alkalmas, ideje is van hozzá, azt meg föl sem tételezzük, hogy készsége és lelkesedése ne volna.

De ezenkívül, végre-valahára, minden egyházból összegyűjteni óhajtja a kerület a történeti adatokat és számba venni azoknak történeti relikviáit. E célból a bizottság kérdőpontokat állított össze, melyekre az egyházközségek presbiteriumainak, illetve lelkészeinek feleletet kell adni. Hisszük, hogy ily módon rendkívül becses anyag gyűl össze az egyházkerület levéltárában, ahová az adatok beküldendők, ami megkönnyíti a hivatásos egyháztörténetírók munkáját és általában a szakkutatást, mert világos lesz a történetbúvár előtt, hogy hol, mit kereshet és találhat.

Ennek az adatgyűjtő munkának aztán természetes következménye lesz az összehordott anyagnak szakszerű feldolgoztatása s úgy az egyes egyházközségek, mint az egyházkerület történetének alapos, kimerítő, korszerű és kritikai megíratása. Ez a jövő nemzedékre vár; mi az alapokat rakjuk le, melyeken aztán majd felépítik egyháztörténetünk díszes csarnokát. Így kell felfogni és munkálni azt a feladatot, melyet most, fentebb jelzett határozatával, az egyházközségek elé tűzött kerületünk. E tekintetben főleg lelkészeink ügybuzgóságára számítunk s meg vagyunk róla győződve, hogy a kedvezőtlen viszonyok ellenére is ezt a nemes feladatot, a négyszázados reformáció emlékére és dicsőségére, hűségesen teljesítik.

S. Szabó József.

Iskola

Tanítóink és a vallásoktatás.

Ismét csak visszatérek ismert és talán elfeledett régi tárgyamhoz, az iskolai vallásoktatáshoz, nemcsak azért, mert nálunk csendesen hagyják nyugodni, — talán csak önmagával vajudni — ezt a nagy és életbevágó, új világot kívánó és követelő kérdést; hanem azért is, mert a rettenetes világfelfordulás vérzivatarra, felmerülő jelenségei, csodálatos és részben szomorú tapasztalatokat tárnak itt-ott látásunk határvonalának benépesítésére és a mi gondolkozásunknak tanúságul.

Csodálatos az emberirtás iszonyatosságának az a kialakult és folyton alakuló hatása az emberi lélek benső vallásosságára, mely szinte kettészeli az embervilágot és míg az egyik félben, t. i. a halált hordozó és szenvedésekkel küzdő hősökben minden

alkalommal igaz ihletséggel megnyilatkozik és külsőleg is nemes tettekben és testvéries, igaz szeretetben mutat magasztos példákat; — addig a másik fél, az itthon ülő s csak részben szenvedő tömegnél nem található az egésztest átható benső vallásosság, az igaz és más bajával is törődő, más terhét hordozó szeretet, mely az emberi — vagy mondjuk — tömeglélek finomabb szárnyalású, eszményi megnyilatkozásában lépten-nyomon bizonyosságát nyújtana a maga isteni eredetű életének.

Nem akarom itt kétségbe vonni az eléggé meg nem becsülhető hazafias áldozatkészség nyilvánvaló bizonyosságait, de ezek jórészt hivatalos buzgólkodásban a lélek vallásos erejének, benső indításának tisztán a lélek vallásos erejének, benső indításának pecsétjei.

Én csak a jelenséget látom, a felmerült tüneteket figyelem nélkül, hogy ezekből a teljes és általános következtetés tág mezőire tévednék, de a különbséget észre kellennem, hogy az itthon való élet gyengébben hullámzó vallásos ihletségét, a léleknek mélyebben rezgő érzelmi fogyatékoságát a teendőkre való tekintettel intő jelként felmutassam s a hiányok pótlására minden hivatott tényező figyelmét felhívjam.

Hiszen a belső hidegség vagy közöny tespedést szül, mely a legszentebb eszményi lángolást is penész alá keríti s még a külső istentisztelet magasabbra törő kereteit is csak formalitásokkal tölti meg s nem enged utat a tömeg istentisztelet felszárnyaló és eget kereső megnyilatkozásának.

Innen van az, hogy több helyen látjuk a közönséges istentiszteletnek ellanyulását, a hajdan templomos hívek számának — e szomorú időkben is — nem arányos, de ijesztő mérvű megapadását. Sok templomban — vasárnapokon is — üres padok jelzik a hajdan buzgó, vallásos lelkek hidegségét, ijesztő közöny alá került ernyedtségét.

Mindezek a feltűnő példák mutatják, hogy a vallásos élet ápolása terén itt-ott vagy sokat mulasztottunk, vagy igen sokat nem helyesen cselekedtünk és hogy vallásoktatásunk, erkölcsi nevelésünk nem jutott el egységes vezető útjához, maradt és marad a rendezetlenség és rendszertelenség nagy zűrzavarában továbbra is, kibeszélhetetlen nagy kárára református egyházi életünk belső fejlődésének, megújulásának.

Eltételezve most a vallásos élet ápolásáról mondtak bővebb megvilágításától, — mely mostani tárgyammal csupán kapcsolatos s külön méltatást igényel, — csak a vallásoktatásról és erkölcsi nevelésről szölok, mert ezt tartom első és alapvető munkának a nagy egész, az egyházi élet belső megépítésénél.

És amikor ezt a nagy és magasztos munkát végig nézem, vagy elgondolom, keresem a hivatott vagy vállalkozó munkásokat, nézem és mérem a terjedel-

mes munkamezőt, melyen annyi nemes hivatás, annyi képzett és szakavatott tényező talál magának tenni valót és megmutatom, kik és milyen körülmények között kívántak vagy akartak megfelelni szent kötelességüknek? . . . kétségtelenül megtalálom azokat az akadályozó gátakat, melyek a munkatért rögzösen dőcögővé teszik és a munkaerőket nem engedik kellő mértékben és kívánt haszonnal érvényesülni.

Itt van például az élet és gyakorlat követelményeihez képest elvilágiasodott iskola, melynek keretében mi is ott vagyunk, és hirdetett autonómikus kormányzatának dacára az egészre kötelező tanítási rendhez református egyházunk is kötelességszerűleg mindenben alkalmazkodik, mert hiszen hazafias érzése sem engedhetne meg valamelyes és bizonyára nevetséges revoltálást. Az egységes oktatás jelszava és megokolt hasznossága őt is az egyetemes érdekekhez kapcsolja. Azonban ezzel szemben ott van a teljesen önrendelkezésünkre hagyott szabad mező, a vallástanítás területe, hol teljes autonómikus joggal szabadon mozoghatunk, a szükséges tantárgyat megválaszthatjuk, annak tanítását követelhetjük, a tanerőket beállíthatjuk, módszert, tanítási rendet általában minden paedagógiai eljárást felügyeletünk körébe vonhatunk és kísérleteink közben ami jó és ránk nézve hasznos útmutatóul megtarthatjuk s ez útmutató követését és tényleges alkalmazását oktatóinknak elrendelhetjük.

Tehát teljes szabadság és önrendelkezési jog van birtokunkban, csak okosan és célszerű berendezéssel élnünk kell azzal.

Bizony eddig nem használtuk ki ezt a szabad mezőt úgy, amint érdekünk parancsolja, amint azt a vallásos élet erősítése és ápolása szoros kötelességünké teszi.

A külső formában és elrendezésben történt egy és más, de általánosságban, a gyakorlati tanítás mezején, maradt — úgy szólván — minden a régiben. Népiskoláinkban vallást tanítanak továbbra is a tanítók, nagyrészen a megszokott sablon szerint. Becsületesen igyekeznek ellátni munkájukat, de általában talán kevesebb kedvvel, hivatottsággal és tudással, mint maga a fontos, kiválóan a lelkeszi hivatás körébe tartozó tárgy ihletett mélysége és életet adó ereje kívánná.

E mellett a háborús élet megráz minden megszokott rendet, alapjában mozgatja és rendíti meg az intézmények oszlopait, az egyes társadalmi osztályok ziláltsága mind szembetünőbbé válik s az életelvek, melyek eddig éltették, összetartották, mind kevesebb megbecsülésben részesülnek, sokszor ehasznált rongyok alakjában tűnnek fel és szemétre kerülnek.

A könnyen boldogulás, a minden áron való gyors meggazdagodás átka és szennye megül egész karavánokat, melyek dicsekedve fényelnek a nem érdemelt „szerencse“ piszkos áradatában s minden-

kit a harácsolás útvonalára csábítanak. A tisztas munká és becsületes szegénység szégyenkezve, de érthető gyűlölettel húzódik meg mellettök s általa terjed nagyobb területen az elégedetlenség, ez a rossz ez a nemesebb törekvéseket is megölő ördög.

Maga a református tanítóóság sem kivétel — a saját jól felfogott érdeke szempontjából — az elégedetlenség erjesztő súlya alól, hiszen legtöbb oka és joga van ahhoz, hogy a megelégedés ne legyen ott-hon házában.

A református népiskolák fentmaradásáért, versenyképességéért ő hozta a legnagyobb és legterhebb áldozatot abban a reményben, hogy hűségét, kitartását és magyarságát legalább honorálják annyiban, hogy az egységes fizetésrendezés alkalmával őt is, az állami tanítókkal egyenlő fizetésben, pótlék- és járulékokban részesítik. Óriási csalódás következett e természetes és biztos reménykedésre.

A mostani állami és református tanító törvényben megállapított fizetése és járuléka között a tényleg kiutalt összeg között csak nagyjában is — 800-tól 1800 korona különbség mutatkozik, melyet az állam nem vesz figyelembe, nem is akar kiigazítani, s a hivatalos egyház pedig nem képes az államtól kisürgetni s maguk az egyes iskolafentartó egyházak vagy szegénységük, vagy egyéb ok miatt nem tudják s nem is akarják tanítóikat e nagy fizetési veszteség némi enyhítésével kárpótolni.

Marad a rideg veszteség a mi tanítóink veszteség listáján, s el kell hordoznia az igazságtalanság terhét, mely szegény fejére zúdított a szabadulás reménye nélkül, mert hiszen hasztalan fordul akár-hová. Az állam ridegen elzárkózik, az egyházi hatóság jó reménységgel biztat s mindent elkövet, hogy fellépésével szüntesse meg az államnál ezt az egyenlőtlenséget, de eredmény nem mutatkozik sehol és a szegény, meggyötrött református tanítóóság könnyek közt tekintve becsületes magyar közszolgálatára, — búsan énekelheti: „Itten nincsen, ki segítsen, — Hát kihez folyamodjam?!“ . . .

Ilyen keserves tudattal és ilyen anyagi és nehéz lelki teherrel kell végezni naponta minden alkalommal szaporodó munkáját, ilyen bántó lélekállapottal kell ellátnia vallástanítói nemes hivatását s lehetécsodálni, ha néha kitör belőle az elkeseredés indulata és azt mondja: „Miért tanítsam azt a tárgyat, mely tulajdonképen és egész terhével nem is az én hivatásom köréhez tartozik!?“ Az elégedetlenség megbénítja lelke magasabb szárnyalását és lehűti nemesebb ambíciója melegségét.

Nem áll ott, a felséges munkatéren azzal az egész benső hivatással, odaadó buzgósággal és szeretettel, mely a vallásos érzés beplántálásához feltétlenül szükséges. Szárnyaszegett madár saját oktató birodalmában, hol egész biztonsággal uralkodni kellene, mert „Személyes hozzájárulásunk nélkül nincs

vallás és fogékony szívünk nélkül az isteni kegyelem sem segíthet rajtunk”.

A nyomott lelkiállapot, elégedetlenséggel kapcsolatban, nem igen alkalmas magasabb stílű eszményi munkára. legfeljebb a hivatalos pragmatika szerint jár el a tanító és — tisztelet az erősebb akarat ritkább érvényesülésének. — a munka megfizetett aránya szerint dolgozik és a lelkesedést, teljes odaadást, mint haszontalan lim-lomot kivetíti a maga életszükségletei köréből.

Ilyen esonkán, bénán pedig bizony csak szegényes lehet a vallástani eredménye s nyilvánvaló, hogy más, hivatásszerű faktorok bevonása segíthet itt is rajtunk.

Még az elemi iskola felsőbb IV., V., VI. osztályai-ban is lelkészekre, vagy erre kiképzett vallástani-tókra kell ruházni a református vallásoktatást.

Kivezető útat kell keresnünk a most uralkodó zürzavarból és nem szabad tünnünk továbbra vallás-oktatásunk fokozatain a kényszermunka rendszert.

Sinka Lajos.

Közélet

Discredítálás és rehabilitáció.

A kollégiumi gazdasági tanács 821—1916. sz. a. kelt határozatában a 3-ik pont alatt a 167—1916. számú egyházkerületi végzés rendelkezéséhez képest felterjesztette a kívánt kimutatást. A saját és az azt megerősítő egyházkerületi végzések alapján kimutatta, még pedig „minden kétség kizárásával”, hogy a nyugdíjba beszámítható s a költségvetésben a nyugdíjilleték kiszabása körül zsinórmértékül szolgáló javadalmi összegek egytől-egyig jól, szabályszerűen voltak s vannak megállapítva. Ide vonatkozólag az egyházkerületi határozat aztán így szól a 405—1916. sz. a. : „az egyházkerületi közgyűlés a jelentést általában tudomásul veszi”. Azonban megismétlődik a régi mese Phaedrusból : „repulsus ille veritatis viribus — meggyengíti a tudomásvétel erejét egy „ugyan” szócskával s ezt mondja : „a 3-ik pont jóváhagyása előtt újabb jelentést kér (de hát akkor mire való a tudomásul vétel ?) a gazdasági tanácstól a jövő közgyűlés elé arra nézve, hogy a pénztári hivatalnokoknak az egyházkerületi pénztárból járó személyi pótléka miért nincs arányban ugyanazok törzsfizetésével, holott a 408—1911. számú egyházkerületi végzés a személyi pótlékokat a törzsfizetés fix százalékában állapította meg?”. Ennek a kérdésnek a felvetése nagy tévedésen alapul. A „visszhang” írója csak részben ismerkedett meg az egyházkerületi közgyűlés ide vonatkozó határozataival, s így aztán csalódott a számításában. Ide vonatkozólag jegyeztem meg tudósításomban, hogy meg fogja adni erre a

kérdésre is a korrekt eljárást igazoló választ a kollégiumi gazdasági tanács, aminthogy meg is adta, úgy, amint alább közölni fogom. De addig reá kell mutatnom arra, hogy az igazgatótanács gazdasági albizottságának jegyzője mint előadó illetéktelenül vágta sarlóját a más bűzájába, amikor az egyházkerületi pénzügyi bizottság által javasolt, egyházkerületileg elfogadott személyi pótlék kérdésével akart foglalkozni. Szóvá is volt ez téve a kollégiumi gazdasági tanács pénzügyi bizottságában folyt tárgyalás alkalmával, hogy a kérdésnek ez az ágazata nem tartozik a kollégiumi gazdasági tanácsra. Ám, hogy vége legyen ennek a processusnak : mégis bele ment a kérdésbe.

Az albizottsági jegyző urat tévedése következtében a következőkben vagyok kénytelen felvilágosítani. Az a dolog historikuma ugyanis, hogy az egyházker. pénztári szolgálat megsokasodása következtében a fő-tiszteletű és méltóságos egyházkerületi elnökség utalványozási jogánál fogva a pénztári tisztviselőket korábban bizonyos remunerationban részesítette. Ezen a remuneration után — igen is, úgy volt — a pénztári tisztviselők fizetésök arányában osztottak, egészen 1911. évi dec. 31-ig. A tisztviselők azonban 1910. évben, az őszi közgyűléshez aziránt folyamodtak, hogy a részükre évenként fizetésök arányában kiosztás céljából adni szokott s 1200 koronát kitevő segélyt méltóztassék a közgyűlésnek állandó személyi pótlékként megállapítani és a személyi pótléknak kerek összegben megállapíthatása végett azt összesen 100 koronával, tehát 1200 koronáról 1300 koronára emelni, úgy, hogy az évenként változás alá eshető osztalék helyett a pénztárnok 600, az ellenőr 450, a pénztári tiszt 250 korona személyi pótlékban részesüljön állandóan. Az egyházkerületi pénzügyi bizottság pártolólág terjesztette a kérelmet a közgyűlés elé, s a közgyűlés a következő határozatot hozta az 1910. évi őszi közgyűlési jegyzőkönyv 313. száma szerint a 10-ik pontban : „Az egyházkerületi pénztár tisztviselőinek kérelmét teljesítvén, a részükre eddig fizetésök arányában kiosztás céljából adni szokott segély egyidejű beszüntetése mellett állandó személyi pótlékképen az 1911. évi január 1-től kezdődőleg évenként a pénztárnok részére 600, az ellenőr részére 450, a pénztári tiszt részére pedig 250 koronát az I. pénztári csoport terhére megszavaz és ezeknek az összegeknek az illető tisztviselők rendes fizetésével együtt kifizetésére az egyházkerületi pénztári hivatalt utasítja”. E szerint nagyot tévedett az albizottsági jegyző, amikor azt hitte, hogy a személyi pótlék még mindig a törzsfizetés fix százalékában volna megállapítva. Ő ugyan állításával a 408—1911. számú egyházkerületi közgyűlési határozatra kíván támaszkodni, Azonban a helyzet nem ismerése miatt ismét nagyot tévedett. A 408—911. számú végzés arról szól, hogy az összes egyházkerületi és kollégiumi tisztviselők bizonyos indítványozás következtében általában 15 szá-

zalékos fizetésemelkedéshez jutottak. Ennek következtében az 1915. évi 313. számú végzésben meghatározott személyi pótlékok is 15 százalékkal emelkedtek. Erre abból a célból hivatkozni, hogy a később 1300 koronáról 2000 koronára emelt személyi pótlékon a fizetés percentuális arányában történjék az osztozkodás, teljességgel nem lehet. De meg ha a percentuális osztozkodás maradt volna irányadónak: az a képtelen állapot következett volna be, hogy valamelyik tisztviselő újabb korpótléka esedékessége következtében a többi tisztviselő személyi pótlékából kellett volna elvenni, hogy a százalékos szétosztás foganatosítható legyen. Ami javadalom után a belépési járulékot, tagsági díjat befizette már valamelyik tisztviselő: szabad-e azt a javadalmi összeget alább szállítani, hogy az új korpótlékos tisztviselő percentuálisan több személyi pótlékhoz juthasson? Mert arra semmi kilátás, hogy az egyházkerület tovább emelje a személyi pótlékokat. Éppen ez volt egyik oka annak, amiért a percentuális szétosztási rendszert meg kellett szüntetni.

Ami az előadói tudakozásnak a Sütő Antal nyugdíjba beszámítható fizetésösszegére vonatkozó részét illeti: itt csakugyan van reparálni való, de nem az új nyugdíjszabályzat 12. §-a alapján, amelyre a hivatkozás történik, mert hiszen 1916-ban még nem építhettünk az új szabályzat §-aira semmit, mivel az még 1916. évre nem lépett életbe. Szó fér a kérdéshez a régi szabályzat II. fejezet 17. §-ának 3-ik bekezdésére való tekintetből. Ez a pont ugyanis így szól: „a nyugdíj összegéből a beszámított idegen szolgálat után netán húzott nyugdíj összege levonandó, és csak az így előálló maradékban állapítandó meg a folyóvá teendő nyugdíj”. Két praecedens után ezt a pontot a Sütő Antal nyugdíjügyére való vonatkozásban a kollégiumi gazdasági tanács úgy alkalmazta, hogy miután Sütő Antal, — ki előbb mint tanító működött, aztán nyugdíjba ment, ennek megtörténtével Nagyszalontán talán pár évig valamelyik gőzmalomnak igazgatója lett, a gőzmalom megszűntével pedig Máramarosszigeten nyert alkalmazást mint lyceumi pénztárnok. — tanítói szolgálata után nyugdíjat élvez: a tanítói nyugdíjösszeget levonta az ő itteni nyugdíjba beszámítható fizetéséből s az így megmaradt összeg után számította fel terhére a befizetendő járulékokat. Ez azonban téves eljárás lehetett, mert az ő tanítói szolgálati idejéből, mely után nyugdíjat húz (620 kor.) a kollégium nem tudott be neki semmit. Azonban ő ezt túrta, valószínűleg örült annak, hogy kevesebb a fizetendő járulékok összege, vagy talán ő se vette észre a tévedést. Szolgálatát a kollégiumban 1909. évi május 1-én kezdte meg, állandósítása csak 1913-ban ment keresztül s ugyanakkor került ellátás alá nyugdíjviszonya is. 1913 óta fel lehetett volna szólalnia s lehetett volna kérnie a rektifikációt. De ezt nem tette meg, egészen az 1916. év végéig. A legelső kérelemre megtörtént a rektifikáció, még

pedig a „visszhang” előtt, annál is inkább, mert már az új szabályzatban a régi szabályzat fentebb említett distinkciójával semmi vonatkozásban nem találkozunk.

A tudósítás írója.

(Vége következik.)

Különfélék

A mai diákok

sorát vajh' kiesoda tudná irigyelni, avagy éppen megáhitani. Már a nevek is, nyilván a görögös-latin diaconus szóból eredeztetve, azt jelenti, hogy ők szolgák. Hát még a szegényebb tanuló diák régi neve, a mendikáns, a latin mendicans participiumból? —: egyenesen a szolgálat fogalmára utal inkább, mint a szellemi hiúváásra. Természetes, hogy a szolgálattal mindig együtt járt a lemondás, a nélkülözés is mind e mai napiglan, sőt a mostani háború miatt reánk zúdult nehéz viszonyok között, főképpen a felnöttebb diák ifjúság valósággal küzködik és tengődik.

Hajdanában szintén voltak igen szerény viszonyok között élő mendikánsok, akikből viharedzett kitűnő diákok s később igen tekintélyes férfiak lettek, amint erről hazai kulturtörténelmünk lapjai is tanúskodhatnak —: ám az akkori nélkülözéseket enyhíteni tudta a jövő édes reménye s azután megaranyozta az emlékezet! De vajjon a mai tengődés nem hagy-e kitérőíhetetlen nyomokat a fiataloknál testileg-lelkileg egyaránt?!

Vajha egykor valaha eljönne nálunk az az idő, amikor a diák minden nyomasztó létkérdéstől mentesítve tehetné azt, amire hivatva van: hogy t. i. igazi keresztyénné és hű magyar emberré képezze és nevelje magát orando et laborando!

Ottó hadiárvaház. A tiszántúli egyházkerület által létesítendő hadiárvaházat dr. Baltazár Dezső püspök úr kezdeményezésére trónörökösünkről Ottó hadiárvaháznak fogják elnevezni. Gróf Tisza István minisztereink a napokban értesítette püspökünket, hogy őfelsége megengedte, miszerint a tiszántúli egyházkerület előterjesztést tehessen a létesítendő hadiárvaháznak Ottó főhercegről való elnevezhetése iránt. Ez lesz az első intézmény hazánkban, amely a trónörökös nevével dicsekedhetik.

A Dóczy Imre nevére teendő alapítványra három körben is megindult a gyűjtés, ú. m. a volt tanítványok, a tiszántúli református középiskolák tanárai és fenntartótestületei, továbbá az Orsz. Református Tanáregyesület tagjai körében. A gyűjtés intézői meg egyeztek abban, hogy a gyűjtések eredménye egyesítették. Az alapítványra befolyt adományoknak a gyűjtés ideje alatt való kezelésével a debreczeni református főgimnázium igazgatóját bízták meg. Eddig a következő adományok folytak be hozzá: A volt tanítványok gyűjtéséből dr. Kun Béla egyetemi tanár úján 730 K. A tiszántúli református középfokú iskolák köréből: a mezőtúri református főgimnázium tanári karának gyűjtése: 172 K; ugyanazon főgimnázium fenntartó testülete: 50 K; a kisújszállási református főgimnázium tanárai: 130 K; fenntartó testülete 100 K; a nagyvárad református tanítónőképző tanárai: 160 K, fenntartó testülete 50 K; a békési református főgim-

názium tanárai: 165 K; a debreczeni református főgimnázium tanárai: 500 K, a debreczeni református kollégium többi tanárai: 237 K; a hajdunánási református főgimnázium tanárai: 200 K; a hódmezővásárhelyi református főgimnázium tanárai: 160 K, fenntartó testülete: 100 K; a szatmárnémeti református főgimnázium tanári karának gyűjtése: 175 K, a szatmárnémeti református felsőleányiskola: 300 K, a szatmárnémeti református tanítónőképző 200 K, az Országos Református Tanáregyesület köréből Jakucs István egyesületi pénztáros útján: a nagykőrösi református főgimnázium 200 K; dr. Kovács Lajos és Patonay Dezső lelkész (Nagykörös) gyűjtése: 180 K; csurgói református főgimnázium tanárai: 24 K, kiskunhalasi református főgimnázium tanárai 20 K, zilahi református főgimnázium tanárai: 31 K, pápai református főgimnázium tanárai: 25 K, nagykőrösi református tanítóképző tanárai: 16 K, kecskeméti református főgimnázium tanárai: 20 K, budapesti református főgimnázium tanárai: 50 K, gyönki református főgimnázium tanárai: 30 K, rimaszombati prot. főgimnázium tanárai: 20 K, dr. Nagy Zsigmond (Debreczen) 20 K. Ezenkívül Bokross Elek (Rohod) 6 K és Csutoros Albert (Érendred) 6 K. Az alapítvány vagyona ezidőszerint 4104 K 38 fillér. Ebből 3000 K hadikölcsönkötvényben, 1104 K 38 fillér takarékpénztárban van elhelyezve. Debreczen, 1917. január hó 30. K a r a i Sándor, főgimn. igazgató.

Szilassy Aladár, a magyar református keresztyén egyház kinagasló vezerfőfia, emberbaráti, közművelődési, belmissziói intézményeink példás buzgóságú pártfogója és gyarapítója, folyó hó 30-án töltötte be áldásdús életének hetvenedik esztendejét. Ez alkalomból bensőségteljes tisztelettel üdvözöljük s szívből kívánjuk, hogy esztendeit sokasítsa, közhasznú tevékenységét áldja meg az Úr!

A debreczeni református főgimnázium január 27-iki jótékonycélú ünnepélye úgy erkölcsileg, mint anyagilag fényesen sikerült. A Jakucs István tanár vezetésével előadott Beethoven zongora hangversenyben különösen kivált Csanki Erzsike 5. o. t. zongora-és Révész Ágnes 8. o. t. hegedűjátékával; nagy tetszéssel fogadták Kaesko János esküdtfelügyelő művészi énekét. A görög jelmezes vígjátékban nagy sikert aratott kiváló alakításával Dienes Kata 7. oszt. tanuló királyleány szerepében. Felülizettek: Mihailovics Jenő 18 K, dr. Kardos Albert 6 K, Karai Sándor 6 K, Domahidy Elemér 5 K, Sztankay F. Béla 5 K, Nagy Gyula 4 K, Leitner Zoltán 6 K, Létay Lajos 5.40 K, Bakóczy Gáborné 4 K, dr. Kun Béla 2 K, Szematovics László 1 K, Mester János 2 K, Ismeretlenek összesen 5.40 K, Krausz Kór 10 kor. A rendezőség ezúton mond köszönetet Mácsai Sándor tanár úrnak szíves közreműködéséért.

Dr. Ujfalussy József királyi tanácsos, nyug. kórházi igazgató főorvos, a debreczeni egyház presbitere, január hó 29-én áldásos és közhasznú életének 80. évében csendesen elhunyt. A boldogult férfiú a theologia elvégzésével és szeniori évének kitöltésével lépett az orvosi pályára, aztán évtizedekig Debreczen társadalmának volt köztiszteletben álló tagja, aki odaadó, fáradhatatlan és önfeláldozó készséggel sietett beteg embertársai gyógyítására. A jótékony emberbarát emléke legyen áldott.

Új egyetemi magántanár. Dr. Benigny Gyula debreczeni református főgimnáziumi tanárt folyó hó 1-én

a debreczeni m. kir. tudományegyetem bölcsészeti-, nyelv- és történelemtudományi kara egyetemi magántanárrá habilitálta az indogermán nyelvészetből. A kiváló tehetségű professzor ugyancsak 1-én délután tartotta meg habilitációs előadását „A nominalis állítmány hejye az indogermán nyelvekben” címmel. Az előadáson részt vettek az egyetem professzorai és az érdeklődő ifjúság szép számmal. Ifjú tudósunknak szívből gratulálunk.

Kiss István emlék-alapítvány. A sok szenvedései után 17 éves korában elhalt Kiss István nevére két magát meg nem nevezett család 200+200, összesen 400 K alapítványt tett oly céllal, hogy ennek kamataiból a Hittanszaki Önképző Tarsulat kebelében évente predikáció pályázat hirdettessék. A beszéd témája: az ártatlan szenvedés, mint nevelő, jobbitó, idvességre segítő eszköz Isten kezében. Textus szabadon választható. A díj csak irodalmi becsű munkának adatik ki. A gazdasági tanács az alapítványt köszönettel elfogadta s azt már ez évben életbe lépteti.

Szavazatbontás. A középszabolcsi egyházmegyében az egyházmegyei lelkészi főjegyzői állásra Bokross Elek rohodi lelkész választatott meg. Ad multos annos!

Lorántffy-estély Szatmáron. Feledhetetlen hatású és tartalomban dús ünnepélye volt az elmúlt vasárnapon a szatmári református egyháznak, illetve az ennek kebelében működő Lorántffy Zsuzsanna Egyesületnek. A tiszta protestáns öntudat és a hamisítatlan magyar nemzeti érzés szóval és írással való propagálására, erősítésére alakult „Debreczeni Protestáns Irodalmi Kör” illusztris vezérei szerencsétlítették ekkor megjelenésökkel és szereplésökkel az egyesületet, amely szinte hasonló célok szolgálatában áll csaknem két évtized óta. A nagyszabású ünnepélyt a délelőtti istentisztelet vezette be. Az egyházi beszédet dr. Baltazár Dezső püspök tartotta, Isten különös áldásáról tanúskodó gyönyörű organumával, gondolatainak mélységével, előadásának elenállhatatlanul vonzó erejével mindvégig lebilincselve hallgatóit. A délutáni vallásos estélyen a műsor számok előtt Domahidy István diszelnök üdvözölte az összegyűlt közönséget és a „Debreczeni Protestáns Irodalmi Kör” képviselőjében megjelent vendégeket. Majd Mátray Lajos ügyvezető elnök dr. Baltazár Dezső püspöknek, Bélteky Lajos titkár pedig Márk Endre udvari tanácsos, polgármesternek adták át az egyesület dísztagságáról szóló, művészi kiállítású diszoklevelet rövid beszéd kíséretében, melyért úgy a püspök, mint a polgármester meghatottan mondtak köszönetet. Az estély műsorának első száma a református főgimnázium és tanítónőképző növendékeiből alakított vegyes kar éneke volt, melyet Veress Lajos karnagy vezetett teljes precizitással. Majd dr. Lencz Géza debreczeni egyetemi tanár, mint körü elnök ismertette a „Protestáns Irodalmi Kör” munkásságának célját, amely nem más, mint a protestáns nemzeti kultúra diadalra juttatása a tudomány, művészet és irodalom által. A frappáns

megnyitó beszéd után Fabó Ilonka gyönyörködtette művészi iskolázott, kellemesen csengő hangjával a közönséget. Ez után következett az estély középpontja dr. Tankó Béla debreczeni egyetemi tanár előadása, aki a protestanizmusról beszélt, valódi filozófus okfejtéssel. A magas színvonalon álló tudományos előadást ismét Fabó Ilonka éneke követte, míg végül Döry Margit zeneiskolai művésznövendék Liszt F. „Esz-dúr” zongorahangversenyének zenekari kísérettel való temperamentumos előadásával zárta be a gazdag műsorú estélyt. Úgy hisszük, hogy a „Debreczeni Protestáns Irodalmi Kör” szatmári kirándulása méltó kezdete volt annak a nagyjelentőségű munkának, mely a protestántizmus eszméinek terjesztését, erősítését tűzte ki feladatául nemcsak Debreczenben, de a vidéki nagyobb gyülekezetekben is. Azért ma csak az lehet a leghőbb óhajtásunk, hogy legyen továbbra is Isten áldása ezen a munkán és azokon, akik e nemes cél eléréseért fáradoznak.

B. J.

A **fizáninnyi egyházkerület** vezető férfiainak aláírásával gyűjtőlapot kaptunk a sárospataki református főiskola fejlesztése érdekében. Szükségtelennek tartjuk a fejlesztés szükségességének hangoztatását, vagy az adakozásra buzdítást, csupán jelezzük, hogy olvasóinknak hozzájuk küldendő adományait készséggel juttatjuk el az illetékes helyre.

Nyugalomba vonult lelkészek. Id. Czövek János komorói lelkész (felsőszabolcsi e. m.) 43 évi szolgálat után, saját kérelmére ez évi január 1-től nyugalomba vonult. Hozzá való ragaszkodását a gyülekezet azzal igyekszik kimutatni, hogy utódjául fiát Czövek Zoltánt óhajtja meghívni, aki jelenben mint tábori lelkész a 202. sz. honvéd dandárnál szolgál. A választás febr. 1-re már ki is van tűzve. — Ethey Ferenc kopócsapáti lelkész (felsőszabolcsi e. m.) állandó jellegű testi fogyatkozás miatt, saját kérelmére ez évi április 1-től nyugalomba megy. Utódjául Kiss Gyula jelenlegi tábori lelkészt óhajtja a gyülekezet meghívni.

Szigorú fegyelem. Döbelnben (Németországban) egy fiatal leányt, aki egy fogoly orosz hadnagynak udvarlását és ajándékait szívesen fogadta, tíz napi fegházra ítélték.

A kiéhezetés a gyakorlatban. Hiteles német kimutatás szerint a múlt évi október hó végén egy tonna búza Berlinben 269, Olaszországban 418,20, Londonban 457,71 márka, ugyanekkor a kenyér kilója Berlinben 33, Olaszországban 49, Londonban 60 pfennig volt.

700 új milliomos. Egy prágai ujság írja: „Pénzügyi körök szerint eddig Prágában 700 új milliomost szült a háború; ezek valamennyien hadseregszállítók voltak”.

Dániában a konzervatív és liberális protestánsok között évek óta heves harc folyik az egyháznak az államtól való elválasztása körül. A szeparáció kérdése azonban sohasem volt annyira aktuális, mint napjainkban.

Tartalom: Hajdan és most. — Egyház: S. Szabó J., Egyházaink története. — Iskola: Sinka L., Tanítóink és a vallásoktatás. — Közélet: Diszcreditalás és rehabilitatio — Különléték. — Hivatalos Értesítő 5. szám.

KÖNYVUJSÁG

Tanulmányok, bírálatok és ismertetések a magyar és külföldi irodalom köréből.

Szerkesztik CZEGLÉDY SÁNDOR pápai ref. theol. akad. tanár; Lic. FIZÉLY ÖDÖN, aranyosmaróti ev. lelkész és SZIMONIDESZ LAJOS, nagybörzsönyi ev. lelkész.

Megjelenik

július és augusztus hónapok kivételével minden hó 15-én és 30-án.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 10 KORONA

Kiadja: **Schulz Testvérek** könyvkereskedése Budapest, IX., Ferencz-körút 19., ahonnan bármely egyházi vagy világi irodalmi termék beszerezhető. Gondos kiszolgálás, előnyös feltételek.

BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Piac-utca 46-ik szám.
Telefon 304. szám.

Kalap, fehérenemű, úri-divat és szabó üzlet.

Készít férfiruhákat, felöltőket a legjobb kivitelben, valamint teljes úri kelen-gyéket mérték után.

UJDONSÁGOK!

Haypál Benő. Templomi hangok. Emberek királyáról, királyi emberről. (I. Ferenc József temetése napján, beszéd.) Ára K — 60.

Lukácsy Imre. Egyházi beszédek II. Ára K 4 50.

Vass Vince. A vallási ismeretelmélet. Ára K 4 —.

Drummond H. Keresztység programja. Ford.: Dr. Thaly Loránd Ára K 1 60.

Fülöp Béla. Búcsúztatók, sírfeliratok, hadban el-esettek felett és búcsúztatók háborús időkben, 2-ik kötet Ára K 3 —.

Fosdick E. H. Az imádság értelme. Fordította: ifj. Viktor János Ára K 4 —.

Jesajás. Ford.: Hornyánszky A. I. füzet „ K 1 —.

Kaphatók:

Kókai Lajosnál

Budapest, IV. Kamermayer Károly-utca 3.

Portóra a bolti ár 10%-a küldendő. ☉

Legszebb konfirmációi ajándék.

SZOLNOKY GERZSON

MENNYORSZÁG KAPUJA

Ezen imádságos könyvecskeiből a tiszántúli, tiszáninneri és dunántúli református egyházkerület püspökei ajánló körlevelükben többek között a következőket mondták: „E hangban és tartalomban nemesen egyszerű, mégis gyönyörűsége kis imádságos könyvet, mely mint hiszem, ifjúságunk nagy lelki épülésére szolgál, a legmelegebben ajánlom becses figyelmökbe és szeretetökbe. Főként a konfirmáció alkalmával szíveskedjenek ezt az ifjúságnak ajánlani. Egyfelől hozzátartozóik, másfelől egyházunk alig adhat ifjainknak kedvesebb és hasznosabb ajándékot.” — A 168 oldalra terjedő 12¹/₂x8¹/₂ cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek ára, mely igen finom, famentes, simitatlan papíron készült, rendkívül elegáns, egy úrvacsorát osztó lelkész és két, az úrvacsorát felvevő gyermek arcképével díszített vászonkötésben jelent meg. 1 korona 20 fillér.

10 péld. megrendelésénél 96 fill., 25 péld. megrendelésénél 90 fill., 50 péld. megrendelésénél 84 fill., 100 péld. megrendelésénél 78 fill., 500 péld. megrendelésénél 72 fill., 1000 péld. megrendelésénél 66 fill. **Megrendelhető:**

HEGEDÜS és SANDOR
KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN, DEBRECZEN.

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, családi és ifjúsági havi folyóiratot.
Szerkeszti:

Megyercesy Béla.

Előfizetési díja egy évre 4 kor. Az **Ébresztőnek** minden keresztyén családhoz és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

Egyházi szentedények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók, keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evő-

Arjegyék
2000 rajza
ingyen és
bermentve!
Pontos ki-
szolgálás!
Jutányos
árak

készletek valódi 13 próbás ezüstartól és I. rendű alpaccázüstartól, jubileumi dísz tárgyak részleffizetésre is!

Javításokra és vidéki megrendésekre különös gondot fordítok

Polgár Kálmán

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

HIVATALOS ÉRTESITŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől. 518—1917. szám.

573—1917. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli egyházmegyék Nagytiszteletű Espereseihez és Tiszteletes Lelkipásztoraihoz.

Tudomásulvétel végett közlöm az 1916. évi 87. sz. konventi határozat 2. pontja értelmezése tárgyában az egyetemes konvent 1916 december hó 14. napján tartott ülése jegyzőkönyvéből a 306. számú határozatot a következőkben:

Kivonat

a református egyetemes konvent Budapesten, 1916. évi december hó 14. napján tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

306. szám. Az egyetemes konvent kongrua-bizottsága annak megállapítása mellett, hogy a 87—1916. számú konventi határozat 2. pontja jelenlegi szövegezésében úgy is értelmezhető, hogy az espereseket az esperesi káplán után csak az esetben illeti meg a káplántartási díj, ha egyházközségük nincs különben is állandó káplántartó helyül elismerve; továbbá annak hangsúlyozásával, hogy az esperesek káplántartási díjára nézve a bizottság határozati javaslatával ily tárgyilag nem is indokolt megszorítást nem célzott: felkéri az egyetemes konventet, hogy az érintett határozati pontot helyesbitett szövegezéssel méltossággal megállapítani.

Az egyetemes konvent 87—1916. számú határozatának 2. pontját hatályon kívül helyezi s annak helyére a következő új rendelkezést teszi:

A püspökök és esperesek mellett alkalmazott segédlelkészeket is állandó káplántartó helyen szolgálóknak tekinti az egyetemes konvent, ha a püspöki vagy esperesi székhely nincs állandó káplántartó helynek elismerve. Ha ilyenül el van ismervé, úgy a püspöki vagy esperesi kápláni állás az elismert kápláni állások számán felül veendő számításba.

A kivonat hitelül:

Budapest, 1916 december 26.

Benedek Zsolt,
konventi tanácsos.

Atyafiságos szeretettel:

Debreczen, 1917 január hó 26-án.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli egyházmegyék Nagytisz. Espereseihez.

Nagytiszteletű Esperes Úr! Az állandó káplántartó helyek ügyében az Egyetemes konventnek 1916 december hó 14-ik napján tartott ülésének jegyzőkönyvéből szíves tudomás és alkalmazkodás végett az alábbiakban közlöm a 305. számú határozatot:

Kivonat

a református egyetemes konvent Budapesten, 1916. évi december hó 14. napján tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

305. szám. Bemutattatott a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak 1916 október 4-én 93,391—II.—1916. szám alatt az állandó káplántartó helyek ügyében kelt válasza:

„Vonatkozással a méltóságos Elnökségnek folyó évi július 14-én 3087. szám alatt kelt nagybecsű előterjesztésére, van szerencsém a méltóságos Elnökséget tisztelettel értesíteni, hogy a fent hivatolt előterjesztésben felsorolt, az 1909. évi XIII. t.-c. 2. §-a első pontjának rendelkezése alá tartozott 22 kápláni állás megszüntetését tudomásul vettem. Az újonnan szervezni szándékolt 97 kápláni állásnak az idézett törvényszakasz szempontjából való elismerése tárgyalásába azonban addig nem bocsátkozhatom, amíg a segédlelkészek kongrua ügye tekintetében az idézett § rendelkezésének foganatosítása a 63,423—1909. szám alatt kiadott itteni rendelettel statuált átalány-rendszer útján történik. Budapest, 1916 okt. 4-én. Jankovich s. k.”

Az egyetemes konvent a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr leiratát köszönettel tudomásul veszi; kimondja, hogy a 87—1916. sz. konventi határozattal megállapított állandó káplántartó helyeken a segédlelkészi állások a káplántartási kongrua-alap terhére 1917 január 1-től betölthetők.

A 87—1916. számú, valamint a jelen konventi határozat végrehajtására szükséges további intézkedésekre a kápláni kongrua-bizottság hatalmaztatik fel.

Jelen határozat a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak megküldendő.

Budapest, 1916 december 26.

A kivonat hitelül:

Benedek Zsolt,
konventi tanácsos.

Ezzel kapcsolatban a káplántartási kongrua bizottságnak 1917. évi január hó 17. napján tartott ülése jegyzőkönyve 7. számából a következőket :

Kivonat

a káplántartási kongrua-bizottságnak Budapesten, 1917. évi január hó 17. napján tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

7. szám. Bemutattatott a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak 1916 október 4-én 93.391—II—1916. szám alatt az állandó káplántartó helyek ügyében kelt válasza : (mint fent) stb.

Ezzel kapcsolatban bemutatott az egyetemes konventnek a miniszteri leíratra 1916 dec. 14-én 305—1916. szám alatt hozott következő határozata : (fenti határozat !)

A bizottság, midőn a miniszteri leíratot is magában foglaló konventi határozatot az öt egyházkerületnek mielőbb megküldeni rendeli, felhívja az egyházkerületek figyelmét a 87—1916. sz. konventi határozat 4. a) pontjára, mely szerint a 87—1916. sz. konventi határozattal állandó káplántartó helyeknek elismert egyházközsegekben sem folyósítható segély ott, ahol a segédlelkész javadalma az 1000 koronát elérte vagy meghaladta.

Hogy ezen az 1909 : XIII. t-cikken alapuló rendelkezésnek a bizottság eleget tehessen, felhívják az egyházkerületek, hogy az 1917. évi I. évnegyedi s következő kimutatásokhoz az újonnan betöltésre kerülő minden új kápláni állásoknál esatolják azokat az eredeti okmányokat, melyekből a kápláni állás eddigi javadalma hitelesen megállapítható.

A kivonat hitelül :

Budapest, 1917 január 17.

Benedek Zsolt,
konventi tanácsos.

Debreczen, 1917 január hó 26-án.

Atyafiságos szeretettel :

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

610—1917. szám.

KÖRLEVÉL

valamennyi kebelbeli Nagytiszteletű Lelkészi Hivatalhoz és tanintézeti Tekintetes Igazgatóságához !

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak az ásványolaj termékek beszerzése tárgyában folyó évi január hó 23-án 730. szám alatt kelt rendeletét midőn az alábbiakban tudomásul vétel és alkalmazkodás végett közlöm :

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

730—1917. eln. szám.

Valamennyi alárendelt hatóságnak, hivatalnak és intézetnek.

A kereskedelemügyi miniszter úrtól nyert értesülésem szerint egyes hatóságok, intézetek világító kőolaj és üzeműkhöz szükséges egyéb anyagok beszerzése végett gyakran fordulnak a hadsereg főparancsnoksághoz.

Tekintettel arra, hogy a múlt évi szeptember hó 25-én nyers ásványolaj, ásványolajtermékek, benzol, továbbá kátrány és kátránytermékek forgalmának újabb szabályozásáról kiadott 3044—1916. M. E. sz. kormányrendelet az összes ásványolajtermékeket (tehát a petroléumot is) zár alá helyezi, felmentésük iránt pedig esetenként a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr intézkedik! felhívom Címét, hogy az egyes ásványolaj-termékek esetleges beszerzése iránti kérelmét mindenkor a kereskedelemügyi minisztérium ipari műszaki ügyosztályába (Budapest, II. ker. Lánchíd-utca 1—3. III. emelet) intézze.

A világító kőolaj beszerzésére vonatkozó kérelmek és fölszólalások a kereskedelemügyi miniszter úrnak R—33.120. szám alatt kiadott rendelete alapján pedig az illetékes törvényhatóságok első tisztviselőjéhez intézendők, megjegyezvén, hogy világító kőolaj csakis a finomító gyáraknál vétetett zár alá és ez utóbbinak forgalma egyébként korlátozva nincsen, tehát kereskedőknél szabadon beszerezhető.

Budapest, 1917. évi január hó 23-án.

Jankovich.

Atyafiságos szeretettel vagyok

Debreczen, 1917 január hó 26-án.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.